

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. IX. Matrimonium metu gravi invalidè contractum, non efficitur
validum juramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

CONCLUSIO IX.

Matrimonium metu gravi invalidè contractum, non efficitur validum juramento.

433. Aliqui ratione præsentis difficultatis pertractant hic & generaliter inquirunt, quando juramentum confirmet, vel non confirmet contractum; nos causâ vitandæ nimix prolixitatis, tantum breviter attingemus ea, quæ sunt necessaria ad explicationem & probationem nostræ Conclusionis.

In primis autem observandum; quod juramentum possit esse validum in ratione juramenti, tamen si nullatenus confirmet contractum, cui adjungitur, id est, quod possit habere vim obligandi ad veritatem rei juratæ, ob honorem divini nominis, etiam si ei, in cujus favorem jurasti, nullum acquiratur jus; quare obtentiâ relaxatione juramenti, cessât tota obligatio.

Quando verò contractum confirmat, ultra obligationem propriam juramenti, quæ tota est in ordine ad Deum, adedque virtutis Religionis, dat novum jus ipsi contrahenti, cui jurasti, & contractum in sua specie validum facit; quare, obtentiâ etiam relaxatione juramenti, remanet obligatio ex contractu, qui dedit jus justitiæ contrahenti, quæ & transit ad hæredes jurantis, eodem planè modo, ac si contractus absque juramento fuisset validus.

434. Et hinc irritari non potest hoc juramentum à Prælati Ecclesiasticis, utpote qui non possunt jus tertio acquirere, ei auferre. Excipio Pontificem maximum, qui id potest propter plenitudinem potestatis, quando in casu extraordinario id exigeret bonum commune.

Exemplum habemus in l. 1. Cod. Si adversus venditionem. Si minor viginti quinque annis emptori prædii cavisti, nullam de cætero te esse controversiam facturum, idque etiam jurejurando, corporaliter præstito, servare confirmasti, neque perdidisti, neque perjurii me auctiorem tibi futurum sperare debuisti.

435. Exemplum prioris juramenti invenies in cap. Debitorum, de Jurejurando. Debitorum ad solvendas usuras, in quibus se obligaverant, cogi non debent. Si verò de ipsarum solutione juraverint, cogendi sunt domino reddere juramentum. Et cum usura soluta fuerint, creditores, ad eas restituendas, sunt Ecclesiasticæ severitate (si necesse fuerit) compellendi. Proinde ex illo juramento, & similibus, nullum jus acquiritur tertio, & idè irritari possunt à Prælati Ecclesiasticorum, qui jurarunt, eo modo, quo vota irritari possunt, & auferri alia vincula, quæ tantum obligant Deo, cujus vicem ipsi in terris gerunt.

Potèd juramentum in ratione juramenti obligat, quoties res homini promissa, potest sine peccato promittentis servari, secus si non potest servari absque peccato mortali aut veniali. Dixi: Res homini promissa; quia si soli Deo fiat juramentum, etiam requiritur, quod res promissa sit honesta & Deo placens, imò melior quàm ejus oppositum; tunc enim habet rationem voti, quod non obligat, quia non acceptatur à Deo, nisi sit de re meliori, ut patet ex materia de voto.

Hæc doctrina colligitur ex cap. Cum contingat, 28. de Jurejurando, in fine. *Netalitemen prætextu viam contingat perjuris aperiri, mulieres ipse servare debent hujusmodi juramenta, sine vi & dolo, sponte præstita, cum in alterius præjudicium non redundent, nec observata vergant in dispendium salutis æternæ.* Item ex cap. *Quamvis pactum*, 2. de Pactis in 6. ibi: *Si tamen juramento, non vi, nec dolo præstito, firmatum fuerit, ab eadem omnino servari debet: cum non vergat in æternæ salutis dispendium, nec redundet in alterius aeternitatum.* Et Reg. 58. de Reg. juris in 6. dicit: *Non est obligatorum contra bonos mores præstitum juramentum.* Adde cap. *Si verò*, 8. de Jurejurando ibi: *Non est tutum quemlibet contra juramentum suum venire, nisi tale sit quod servatum vergat in interitum salutis æternæ.* Ratio est; tum quod reverentia divini nominis exigat, ne Deum in testem falsitatis adducamus; tum, quod juramentum non sit vinculum iniquitatis, nec possit aliquis sub peccato obligari ad id, quod sine peccato facere non potest.

Atque hæc vera existimamus, tamen si juramentum gravi metu fuisset extortum; arguendo d. cap. *Si verò*, quod loquitur de tali juramento, ut patet ex principio. *Si verò aliquis quemquam gravissimo metu sub religione juramenti suum jus resutare coegerit, &c.* Item cap. *Verum*, 15. eod. *Verum in ea questione, quæ quinto loco ponitur, an a sacramenti vinculo absolvantur, qui illud in voti pro vita & rebus servandis fecerunt: nihil aliud arbitratur, quam quod antecessores nostri Romani Pontifices arbitrati fuisse noscuntur: qui tales à juramenti nexibus absolverunt.*

Ubi Gloss. verb. *Absolverunt*, sic ait: *Quidam exposuerunt de factis: quia ipso jure non tenebantur, si justo metu jurarunt.* Nos vero proprio intellectu, in dictum est sup. eod. *Si verò & supra Quod metus causa, c. Abbas.* Ubi dicitur, quod ille, qui per metum amissionis patrimonii, suum beneficium abjurat, id est, renuntiat cum juramento, possit illud repetere. Et ratio additur, *Quia quæ metu & vi fiunt, debent in irritum revocari.*

Idem habetur cap. *Ad audientiam*, eod. & redditur eadem ratio: *Quia quæ vi metuque causâ sunt, carere debent robore firmitatis.* Et tamen

436. Quando juramentum obliget in ratione juramenti.

Ex diversis juribus.

437. Quid si juramentum fuerit gravi metu extortum? Perinde de est. C. 15. de Jurejur.

438. Probatur ex cap. 4. de his qua vi.

tamen juramentum in ratione juramenti validum fuerat, ut patet ex his verbis: *Mandamus, quatenus si eundem ad resignationem confiteris, quibus per talem metum fuisse coactum, qui potuerit & debuerit cadere in virum constantem, non obstante juramento predicto, quo non ad non repetendum, sed ad resignandum solummodo tenebatur, præfatam Ecclesiam ei restitui faciatis.*

Hanc sententiam tanquam probabilioram amplectitur Sanchez lib. 4. disp. 20. n. 4. quia videlicet eadem profus militat ratio, siue juramentum sponte siue metu præstitum sit, cum utroque casu ejus observatio nullam inducat culpam; ergo in utroque casu obligat.

Interim n. 3. fatetur oppositam esse probabilem, & in praxi apud judices sæculares receptam, quæ fundatur in dictis juribus: *Cum contingat*, de Jurejurando. Et: *Quamvis pactum*, de Pactis in 6. in quibus est sermo de renuntiatione legitime, & alienatione fundi dotalis, quæ pacta secluso juramento sunt irrita, & tamen juramento accedente, decidunt hi textus, servanda esse; si tamen juramentum absque vi & dolo præstitum sit, ut supra vidimus; ergo à contrario sensu, si metu extortum sit nullam vim habebit.

Et confirmatur: quia ibi æquiparatur juramentum metu & dolo præstitum; at quando dolus dat causam contractui bonæ fidei, juramentum defectu consensûs non obligat; ergo neque quando metus intercedit.

Ad hoc argumentum respondet Sanchez supra, n. 5. textus illos decidere, contractus Minorum, & alienationem fundi dotalis confirmari juramento, nec locum esse illius relaxationi: quod important verba posita in d. c. *Quamvis pactum*: *Omnino servari debet.* Unde dum excipiunt, nisi juramentum metu præstitum sit, exceptio illa tantum denotat, quando juramentum metu præstitum est, minime habere vim confirmandi contractum, & efficiendi illum irrevocabilem; facile enim revocabitur obtenta juramenti relaxatione, quæ in eo eventu concedi potest: unde minime probant ii textus, juramentum invalidum esse.

Ad confirmationem respondetur: non æquiparari dolum & metum, quoad omnia, sed quoad hoc tantum; quod juramentum dolo vel metu præstitum non confirmat contractum, & potest relaxari: hoc enim tantum decidere intendunt illi textus, nec tractarunt, an juramentum sit observandum nec ne, sed id aliis juribus deciditur. Unde cum d. c. *Verum* & c. *Si vero*, tradatur regula generalis, juramenta metu extorta obligare, dum non vergunt in dispendium salutis æternæ, dum non relaxantur, illis standum est.

Neque obstat; juramentum dolo extortum, quando dolus dat causam contractui,

esse irritum; quia talis error consensum affert; in metu autem adest consensus. Juramentum autem absque consensu non obligat: & ideo dolus impedit ejus obligationem, quam tamen minime impedit metu. Hæc ille.

Eodem modo intelligit hos textus Suarez to. 2. de Relig. lib. 2. de Juramento cap. 11. n. 15. dicens: illud argumentum summum probare, interveniente metu non fraude posse non servari juramentum perinde relaxationem; non vero non obligare, maxime quia argumentum à contrario sensu quando sequitur absurditas, non valet, nec est extendendum. Hæc ille. Porro absolutum est, quod verum juramentum non obliget, nam reverentia divini nominis erga, et Deum in resem falsitatis adducamus.

Planè, inquis, sed hoc est quod certum, an sit verum juramentum, quod graviter & injustè extorquetur; nam certum est, si Pontificem (quidquid sit de Principe seculari) posse annullare tale juramentum, si annullavit votum solemne, gravi metu injustè extortum. Videtur autem annullare eo quod in præfatis juribus obligationem juramenti requirit absentiam doli & metus.

Respondeo; certum est ex aliis præfatis juribus, aliqua juramenta, gravi metu injustè extorta, esse valida; ergo generaliter rationem veri juramenti non requirit absentia doli & metus. Ut ergo juramenta concordentur, vel acceptanda explicentur, & Suarii, aut si hæc non placuerint Pontio lib. 12. c. 8. §. ultimo n. 70. juramentum promissorium cadat in præfationem, diversam à promissoria, invocando, tunc existimo jure Pontificis habere juramentum, & juramenta etiam si metu extorqueatur, & relaxantur petendam.

Hanc partem (inquit Basilus) non convincunt ea omnia, quæ ex jure Pontificis adducuntur; ut in cap. *Debitum*, de Jurando, de solvendis ultris, & de promissione, à promissione de non repetendo, & juramentum adimpletum est, & neque contra illud sit, si postea repetatur, quod solutum est. In cap. *Si vero*, de Juramento de renuntiando beneficio, quæ promissio est diversa, à promissione de non repetendo.

Quo etiam sensu est intelligendus textus in c. *Abbas*, & in cap. *Ad audientiam*, de His quæ vi. Et expendo in d. c. *Ad audientiam*, dixisse Pontificem: *Non obstante juramento predicto, quo non ad non repetendum, sed ad resignandum beneficium tenebatur.* Sic etiam intelligendus textus in c. *Verum*, de Juramento: ibi enim etiam agitur de eo, qui juravit pro salvanda vita, aut rebus suis

Sanctius.

439.
Arg. pro sententia opposita.

Confirmatur.

440.
Resp. Sanchez, ad Arg.

Resp. ad confirmationem.

441.
Occurritur objectioni.

tuendis, in quo vides diversas obligationes separari. Hactenus Pontius.

Et prosequitur n. 71. At si promissio de non repetendo separari non possit ab obligatione, in quam cadit juramentum, quia contractus jam est perfectus; tunc existimo, quoties cadit supra contractum invalidum, etiam jure Pontificio, juramentum nullam obligationem inducere, neque relaxatione indigere.

Ad id me movet: quod videam in d.c. *Cum contingat*, & d.c. *Quamvis pactum*, & d.c. *Licet mulieres*, cum servari precipitur juramentum cadens supra actus nullos, excipi, quando metu aut dolo extortum est: Neque enim dici potest, sensum esse, quando sponte sunt, valere contractus in ratione contractus. Nam jam supra ostensum est, Pontificem pro sua potestate, & in materia, non sibi subjecta, non potuisse validos efficere contractus. Quare cum in prima parte earum Constitutionum Pontificis, non possit esse sensus, juramento confirmari contractus, sed tantum servandum esse virtute Religionis, cum excipitur juramentum, dolo aut metu extortum, procul dubio sensus est, nullam obligationem ex eo nasci, atque idco neque relaxatione indigere.

Ratio autem, quare Pontifices in his Constitutionibus diversimodè loquantur de ejusmodi juramentis, ea mihi videtur esse. Quia cum in Pontificis potestate sit, relaxare juramentum, quoad obligationem promissionis erga Deum nomine Dei, cujus vicem gerit, sicut relaxat obligationem voti; ideo in primo casu noluit relaxare, quamvis possit, quia per repetitionem, quam non contraveniendo juramento habebat, poterat remedium adhiberi. At in 2. casu, cum juramentum etiam caderet supra non repetendum, noluerunt juramentum stare, sed relaxare in odium extorquentis per injuriam, ut remedium superesset repetitioni, & ne impediretur juramento. Hucusque Basilius.

Sed obstat, quod non erat necesse, ut ipso facto relaxarent, sed satis erat provisum, si is, qui juraverat, facile ob eam solam causam posset relaxationem juramenti obtinere, quæ obtentâ, nulla remaneat obligatio talis contractus. Qui autem sine vi aut metu juravit, omnino debeat illos contractus servare, si non ex justitia, supposito quod non confirmetur, ut vult Pontius supra, saltem ex Religione.

Obijciunt præterea Adversarii contra sententiam Sanchez, Auth. *Sacramenta puberum*, C. Si adversus vendit. quæ sic sonat: *Sacramenta puberum spontè facta super contractibus rerum suarum non retrahendis, inviolabiliter custodiantur. Per vim autem, vel per*

justum metum extorta, etiam à Majoribus (maximè ne querimoniam malefactorum commissorum faciant) nullius esse momenti jubemus. At si indigerent absolutione, essent alicujus momenti, & operarentur obligationem, dum non relaxantur.

Respondet Sanchez supra num. 5. hanc Auth. nihil omnino probare. Quia agit de contractibus Majorum & Minorum, & ita de juramento metu extorto, tam in contractibus validis, quam invalidis. Quare communis solutio habet, Authenticam illam correctam esse jure Canonico, cap. *Verum*, & cap. *Si verò*, de Jurjur. in quantum decernit, juramenta metu extorta nullius esse momenti. Et cum materia juramenti sit spiritalis, in ea juri Canonico standum est, c. 2. de Jurjur. in 6. Vel 2. dicunt Fortunio de Ultimo fine, illatione 22. n. 463. cum sequentibus; intelligi Authenticam illam, ut juramentum metu extortum nullius sit momenti, quoad obligationem homini acquisitam. Ea enim ex tali juramento non acquiritur, secus autem quoad obligationem acquisitam Deo, de qua jus civile nil disponit, ne mittat falcem in messem alienam. Hæc ille.

Et Suarez sup. n. 17. sic ait: Verba dictæ Authenticæ licet in specie duriora sint, nam de talibus juramentis dicitur: *Nullius esse momenti jubemus*; tamen in re sunt minus efficacia; quia lex civilis non habet auctoritatem declarandi, an juramentum sit validum, nec ne, nec potest irritare illud ratione solius metus aut doli, si materia juramenti licita est juranti. Sensus ergo est, nullius esse momenti in ordine ad forense iudicium læculare; cujus argumentum evidens est; quia non solum de juramentis factis à Minoribus, sed etiam de factis à Majoribus expressè loquitur lex illa; ergo non potest intelligi de nullitate obligationis juramenti in re ipsa, & in conscientia.

Adde præterea; si verum est, per illa jura concessum esse talibus juramentis specialem favorem; & vim non solum introducendi suam obligationem, sed etiam confirmandi pacta, hoc favore non gaudere talia juramenta, quando per vim & metum extorta sunt, & hoc etiam esse intentum in illis juribus, & præsertim in dicta Authentica, ut est communis sententia. Hactenus Suarez.

Sed neutra responsio placet Pontio, & contra illam quæ est Fortunii & Suarii, sic arguit supra num. 67. Supponit Authenticam in prima parte agere de contractibus invalidis, firmatis tamen juramento puberum spontè facto, & eam efficaciam negari juramentis quorum cumque extortis metu, cum tamen jam ostensum sit, non agi nisi de contra-

Solvitur ex Sanchez.

447. Alia solutio, ex Fortunio.

Ex Suario.

448. Contra hanc arguitur ex Pontio. Primum.

444

445

446

tractibus Minorum validis, quibus adjicitur juramentum; ergo non potest in eo stare differentia inter juramenta puberum, sponte facta, aut ex metu & dolo, quod unum confirmet, alterum non confirmet. Sed supposito, quod contractus sit verè validus, ita observari vult à puberibus, ut nec beneficium restitutionis detur ratione minoris ætatis: alterum verò neque à Majoribus, neque à Minoribus observari.

449.
Secundò.

Deinde; id quod primo loco dicit Suarez, tantum intelligi in ordine ad forense iudicium sæculare, non satis intelligo, quid sibi velit. Id enim est quod volumus, Constitutionem Friderici reddere nulla juramenta metu extorta, adjecta etiam actibus validis à sibi subditis, & apud suos Judices. Quod si legitime efficere potuit Fridericus, stat pro nobis Suarez. Sin autem non potuit, nulla erit ejus constitutio in hac parte, ut dicebat Thomas Sanchez, ad cujus solutionem examinandam jam accedamus. Usquead hoc Pontius.

450.
Examinatur
hac solutio
Pontii.

Verum prius oportet examinare hanc solutionem Pontii. Atque in primis; Suarez non supponit, Authenticam illam in prima parte agere de contractibus invalidis, firmatis tamen juramento puberum sponte factis, sed manifestè dubitat, an de illis agat dicens: *Si verum est, per illa jura concessam esse &c.*

Deinde; quod primo loco dicit, sic intelligendum esse puto, quod ex illo juramento, metu aut dolo extorto, nulla detur actio in forense iudicio sæculari, estò alioquin in conscientia, qui juravit; teneatur Deo solvere suum juramentum, nisi à Superiore Ecclesiastico irritetur. Hoc autem legitime potuit facere Fridericus. Ergo Suarez stat pro Pontio: Negatur Consequentia; quia Pontius non admittit illam obligationem in conscientia.

451.
Expenditur
solutio Sanchezii, ex Pontio.

Nunc accedamus ad examinandam solutionem Sanchezii. Non placet (inquit Pontius supra num. 66.) quod dicit Tho. Sanchez. Primò; quia ut dicamus eam constitutionem esse correctam per jus Canonicum, ostendendum est repugnare constitutionem juris Canonici & Friderici, quod tamen non ostenditur, nec enim repugnant. Nam licet demus, jus Canonicum decernere, servanda juramenta metu extorta: attamen id intelligendum erit, supposita habilitate terminorum, id est, juramento aliàs valido. Pone enim non cadere supra materiam licitam, vel honestam, sed re ipsa indifferentem, & ita constare non potuit, dicere jus Canonicum, servandum esse.

Præterea; pone juramentum metu extortum ad confirmandum contractum, aliàs nullum ob publicam utilitatem, in quo casu

communis sententia docet, esse nullum juramentum, non potest dici, in eo casu servandum, cum in eodem casu juramentum sponte factum nullius sit roboris. Quæque Canonice servanda dicitur juramenta, illa valida; quæ autem invalida fuerint non precipi servanda. Cumque ea juramenta, metu extorta, facta sint invalida jure civili, & non habente legitimam potestatem, non possunt ex decisione juris Canonici deduci, illa esse servanda, cum ea decisio intelligatur de validis juramentis. Hæc ille.

Omninò Ponce, ea decisio intelligatur de validis juramentis, id est, de juramentis, quæ valida forent; si absque metu præstita fuissent; & dicit, illa etiam esse valida, si metu extorta sint; at verò decisio Friderici asserit, juramenta metu extorta esse servanda, quæ aliàs sine metu facta forent valida. Quid tibi videtur Basilii? Nonne hæc decisiones repugnant? Censentur quod de constitutionem Friderici, qui invitatus juravit, per vim & rebus servandis, juramentum hoc non obligat? Quomodo, cum illa decisio invalider omnia juramenta, etiam Majorum, per vim vel justum metum extorta? Et tamen jus Canonicum cap. *Præmissa*, supra allegato, decernit, tales à juramentis vinculis solvendos. Quomodo ergo non repugnant hæc decisiones? Tu cogita. Atque hæc de Authentica: *Sacramenta puberum*.

Tertiò argumentantur Adversarij contra Sanchez, & dicunt: juramentum, quod plura vitia suppleat minime potest, hoc eventum concurrat duplex vitium, scilicet defectus spontaneæ voluntatis, & defectus valoris contractus, qui hinc extortus; ergo non sufficit juramentum locum extortum. Et confirmatur, quod tamen ne juramentum præstitum à Minoribus, tantum supplet defectum minoris ætatis, hoc est, tantum confirmat extortum eo casu, quo erat nullus defectus minoris ætatis.

Respondet Sanchez supra: faceret, ut suppleret defectum spontaneæ voluntatis, sed lud juramentum: & eâ ratione non committitur contractum, ad quod spontaneæ voluntas desideratur, quæ tamen minoribus necessaria est, ut juramentum obliget. Ad confirmationem constat ex proxima solutione. Quia jam fatemur juramentum non suppleret duplex vitium. Hæc ille.

Hinc, ut propius accedamus ad Conclusionem nostram, cum apud omnes constet, quod valorem Matrimonii necessariam esse spontaneam voluntatem, saltem ex jure Ecclesiastico, & *Cum locum*, de Sponsal. quod etiam certum esse debeat, quod Matrimonium gravi metu invalidè contractum, non est ciatum validum juramento? Nam istud ob-

Matrimonium invalidum est defectu spontaneae voluntatis; jam autem, ut statim audistis, juramentum metu extortum non supplet defectum spontaneae voluntatis; cum enim nec ipsum spontaneum sit, quomodo possit sup-
plere defectum spontaneae voluntatis? *Mandatum* (scribit Alexander 3. Abbati de Fontibus, & refertur c. 2. de eo qui duxit & c.) *quatenus si confiterit, quod eidem O. tanta vis illata fuerit, quod non sponte in primam consenserit, nec post praestitum juramentum* (ergo loquitur de Matrimonio jurato) *ipsam carnaliter cognoverit, propter hoc non dimittas, quin ad aliam, quam postea in uxorem accepit, revertens liberam tribuas facultatem.*

Atque haec sit prima probatio nostrae Conclusionis; cui plures alias addit Sanchez, sup. num. 12. Quia, inquit, aut juratur aliquid praeteritum, & tunc juramentum non potest efficere validum Matrimonium praeteritum, quod ratione metus irritum erat; aut juratur aliquid futurum, & tunc non potest efficere Matrimonium, sed ad futurum sponsalia; aut aliquid praesens, ut quod consentit jurans in id Matrimonium, & tunc est sola testificatio consensu praesentis, qui est invalidus; ergo nullo pacto potest confirmare Matrimonium.
Item; quia juramentum, metu extortum, non confirmat contractum, qui alias, secluso juramento, erat invalidus. Praeterea; quia personae sunt inhabiles ad contrahendum durante metu; sicut sunt inhabiles ad contrahendum clandestinè ex Decreto Ecclesiae, talia irritant Matrimonia; sed per juramentum non efficiuntur habiles; ergo &c. Praeterea; quia alioquin Ecclesia nullum attulisset remedium coactionibus, quod tamen maximè intendebat; nam qui compellit aliquem ad contrahendum, facillimè compelleret etiam ad jurandum.

Praeterea; quia Matrimonium coactum prohibetur ob publicam utilitatem, eò quod alioquin malè fervaretur pax inter conjuges & in Republica, maleque soboles educaretur: at contractus, vetitus ob publicam utilitatem, non firmatur juramento. Tandem; quia juramentum sortitur naturam primordiale actus, cui apponitur, sortiturque ejus conditiones, l. in. C. de Non numer. pecu. sed Matrimonium requirit liberum & spontaneum consensum; ergo juramentum adjunctum Matrimonio, habet tacitam conditionem, si consensus liber sit, ac proinde ubi est coactus consensus, minime confirmabitur. Haec tenet Sanchez.

Sed non obstantibus omnibus his probationibus, Aliqui (ut refert Richardus 4. dist. 29. a. 2. q. 3.) dicunt, tale Matrimonium per juramentum confirmari, saltem in foro conscientiae: quandoque enim contractus,

qui non tenet, si non per juramentum firmetur, vel per interpositionem fidei, validus efficitur, si firmetur per alterum illorum; extra de His quae vi, *Ad aures*: ubi dicitur, quod renuntiatio electionis, facta ad terrorem laicorum, non tenet, nisi juramento, vel fide interposita, firmetur.

Subjungit Richardus: Alii dicunt, & probabiliter; quod Matrimonium, contractum coactione per metum cadentem in constantem virum, firmatum per juramentum, non tenet nec in foro exteriori, nec in foro conscientiae. Ubi per ly, *Et probabiliter*, videtur insinuare, imò & sentire, etiam priorem sententiam esse probabilem.

Quae ulterius videtur posse probari ex cap. *Inter caetera*, 22. q. 4. quod desumptum est ex Epist. D. Aug. ad Severum Milevitanum Episcopum, & sic sonat: *Inter caetera, ut rogaveras, à Patre nostro Ambrosio quae sibi, quid tibi charissime agendum sit de Hubaldo Parochiano tuo, qui captus & timore necis impulsus, sua concubina juramento firmavit, ipsam in conjugem suscipere, propriamque matrem cum fratribus de domo expellere, nihilque eis alimoniam unquam impendere. Quia verò, quam prius concubinam habuerat, non est peccatum in conjugem suscipere, Matrimonium sit in Deo firmum & stabile. Ergo Matrimonium metu coactum, si juramento stabilatur, efficitur validum.*

Varias solutiones huic textui adhibet Gloss. ibi, verb. *Matrimonium*, dicens: *Probabiliter potest dici, si placet, quod in quatuor casibus non tenet juramentum, per coactionem extortum, ut in voto, in extra Quod metus causa, Perlatum. In traditione rei Ecclesasticae, 15. q. 6. Auctoritatem, & cap. seq. In dote, ut ff. Quae metus causa, Si mulier, §. Dos. In Matrimonio, ut extra de Sponsal. Cum locum, & cap. Requiritur. Quod autem dicitur hic, Matrimonium sit &c. istud, Sit, non ponitur praeceptivè, sed hortativè: vel loquitur in eo casu, quando post coactionem commissus est ei carnaliter, ut extra de Sponsal. Veniens, 2. Vel loquitur quando levis fuit coactio, illa enim non impedit Matrimonium, ff. de Rit. nupt. Si patre cogente.*

Sed nulla ex his solutionibus placet Sanchezio sup. n. 23. Non ultima; quia dicit textus: *Timore necis*; & assignat rationem: *Quia non est peccatum contrahere cum illa. Quae ratio etiam procedit in metu gravi.*

Respondeo: sed multò magis procedit in metu levi, cum tunc Matrimonium valet, & idè nulla sit disputatio inter Doctores, an sic contrahens peccet, vel non peccet; sicuti dum in validè contrahit propter metum gravem.

Nec obstat; quod textus dicat: *Timore necis*; quia & hic potest esse levis; quando videlicet non est verisimile, necem comminantes, eam illaturos.

Richardus,

457. Probatur ex c. 22. 22.

458. Varias solutiones.

459. Reprobatio ultime ex Sanchez.

460.
Impugnatio
secunda.

Contra secundam solutionem objicit Sanchez: Glossam absque aliquo fundamento divinare, inter fuisse copulam. Item tunc impertinens esset ratio, quam textus assignat ibi: *Quia verò quam prius concubinam habuerat, non est peccatum in conjugem accipere.* Nam esse peccatum; nec ne, nihil confert ad Matrimonii valorem.

An sit peccatum mortale contrahere Matr. ex metu invalidè.
Sanchez.

Respondeo: immo multum confert; quia aliqui apud Sanchez l. 4. disp. 16. n. 4. existimant, esse peccatum mortale, contrahere invalidè ex metu; quia contrahens quantum est ex parte sua reddit irritum Sacramentum, quod ministrat & suscipit; ergo admittit sacrilegium mortale, sicut si absolveret non subditum, vel minimè dispositum. Deinde; quia si metu mortis contraheret cum consanguinea, peccaret lethaliter; eò quòd Sacramentum irriteret. Denique; quia hic scit, se minimè transferre dominium corporis, & tamen signo externo & verbis significat, se transferre; ergo mentitur in re gravi contrarieratem Sacramenti, & subinde erit lethalè.

461.
Probationes
partis affirmativæ non
convincunt.

Scio illas probationes non convincere, & alibi fuisse eis satisfactum; interim reddunt rem aliquo modo dubiam, cum tamen Aug. supra in illo textu, absque ulla omnino hæsitacione affirmet, quam prius concubinam habuerat, non esse peccatum in conjugem accipere.

Neque absque omni fundamento Glossa divinatur, inter fuisse copulam; quia valde difficile est hujusmodi hominibus, abstinere à copula, quando concubinam habent apud se.

462.
Oppugnatur
prima solutio.

Porro contra primam solutionem Glossæ, sic arguit idem Auctor: Quia ea verba: *Matrimonium sit in Deo fixum & stabile*, non videntur eum sensum habere; & sæpè non est sanum consilium concubinam ducere.

Respondeo: etiam sæpè, imò sæpius esse sanum consilium, tum ad salvandam animam propriam, tum etiam ad salvandam animam concubinæ. Et verò ista verba tam possunt habere sensum hortativum, quam præceptivum in illis circumstantiis; cum enim Matrimonium sit res maximè onerosa, non facile est aliquis ad illud obligandus, ubi alioquin de se non obligatur. Et aliunde August. ibi non loquitur tanquam Superior, sed tanquam particularis Doctor, à Severo consultus, quid deberet aut expediret fieri in tali casu.

463.
Quarta solutio, que etiam displicet Sanchezio.

Præter tres illas solutiones, aliam superaddit Gloss. in c. Abbas, 2. de lis quæ vi. verb. Coactus, dicens: *Vel metus non fuit probatus.* Sed & hæc displicet Sanchezio sup. qui dicit, etiam priorem Glossam habere hanc solutionem. Sed fallitur, ut patet ex verbis supra relatis. Reprobat autem eas dicens: Sed vaticinantur, nullaque probabili conjecturâ ducuntur; nec ratio in textu tradita congruit.

Defenditur.

Respondeo: optimè congruere; quia dum

metus non fuit probatus, fuit validum Matrimonium, & idèò fixum & stabile, saltem in foro externo, quod falsum fuisset, si metus gravis, injustè illatus ad finem Matrimonii fuisset probatus, ut etiam Adversarii concedunt; quia tantum volunt, tale Matrimonium valere in foro conscientie, cum tamen ibi Augustinus non distinguit inter forum conscientie & forum externum. Nam quod ait: *In Deo*, non significat Matrimonium tantum in foro conscientie esse fixum & stabile; sed idem est, quod, secundum institutionem divinam; sicut dum Apostolus dicit: *Corinth. 7. v. 39. Mater alligata est legibus temporis vir ejus vivit quoad si dormierit, liberata est: cui vult nubat: sicut in Domino*, id est, juxta Græcos Patres, secundum legem Dei, quæ jubet, ut cum temperantia & prolis, non libidinis causa Matrimonium contrahas. Alii sic intelligunt: *In Deo*, id est, religiosè cum Dei timore, & ad gloriam. Tertiò sic exponitur: *In Domino*, id est, in Domini Ecclesia & Christianitate. Quæ hæc solutiones Glossæ non tam male quam putat Sanchez.

Sed, amabo, quam ipsè dicit solutionem? Vera, inquit, ex positò est, quam tradidit Fortunius de Ultimo singulis. n. 4. nec in eo cap. *Inter cætera*, nec in tota ea solutione tractari, an valeant gesta per metum, sed tantum, quæ juramenta licita sunt, vanda, ut constat ex summa illius partis posita in principio; & ibi D. A. solum fuisse de Ubaldo, qui respondit, à consanguineis suis concubine, nec sponsondit; se eam ducturum, nec necessaria alimenta matri & fratri. Non fuit ergo dubitatum de valore Matrimonii, sed an juramentum fuerit licitum. Quod dum inquit: *Matrimonium sit in Deo fixum & stabile*: intelligit, juramentum illud contrahendi Matrimonium esse licitum, & conservari posse: at juramentum negandi alimenta, non esse justum. Et hæc exponitur, non ex ratione, quam subdit D. Aug. ibi: *verò &c.* Idem etiam confirmat Gratianus nam ad finem illius capituli sic concludit: *Sed cum his omnibus illicita juramenta contrahenda probentur.*

Vel tandem potest exponi textus illius D. Aug. ait: *Matrimonium sit in Deo fixum & stabile*, non loquatur assertivè, sed ex hypothetico, quasi dicat: est darem us id juramentum confirmare Matrimonium & obligare, non sequitur, juramentum negandi alimenta obligare: quia illud est de re illicita, hoc de illicita. Hæc tamen Sanchez.

Fateor ego, quòd in tota illa questione non tractetur, an valeant gesta per metum, sed tamen in isto capite videtur supponi, quòd valeant gesta per metum, valeant, ut

quam, Matrimonium Ubaldi, quod ex metu necis juraverat suæ concubinæ Nisi dixeris, Ubaldum deubuisse deponere omnem metum, & liberè omnino eum ea contrahere, de quo infra iterum redibit sermo. Et verò ultima expositio potest alicui videri gratis excogitata ad effugiendam difficultatem potius, quam ad solvendam; cum illius hypothesis nulla ibi fiat mentio, sed absolute dicitur: *Matrimonium in Deo sit fixum & stabile.* Atque hæc satis pro intellectu d. cap. Inter cætera.

466. Adver. Sanchez.

Potriò ad primam probationem seu argumentum Adversariorum, desumptum ex cap. Ad aures, de His quæ vii, Sanchez supra negat Consequentiam; quia ille contractus prohibetur propter privatam utilitatem, at Matrimonium ob publicam. Item; licet ille contractus irritetur, at personæ non redduntur ad contrahendum inhabiles, unde non mirum, si per juramentum possit confirmari; at Matrimonium coactum irritatur, & personæ redduntur inhabiles ad sic contrahendum; & sic nullo modo potest confirmari juramento. Hæc ille.

467. Sanchez.

Quòd autem ille contractus, qui prohibetur propter utilitatem publicam, non confirmetur juramento, probat Sanchez lib. 1. disp. 32. n. 8. ex cap. Si diligenti, de Foro competentis. Ubi dicitur, irritum esse pactum juratum, quo fori privilegio Clericus renuntiat, eò quòd id privilegium, in totum Clericaliæ statûs favorem concessum sit, ibi: *Manifestè patet, quòd non solum in viti, sed etiam voluntarii pacisci non possunt, ut secularia judicia subeant, cum non sit beneficium hoc personale, cui renuntiare valeat, sed potius toti collegio Ecclesiastico publicè sit in altum, cui privatorum pactio derogare non potest. Nec juramentum licitè servari potuit, quòd contra canonica statuta illicitis pactioibus informatur.*

468. Sanchez.

Ubi Gloss. verb. *Juramentum*, inquit: *Sic ergo patet, quòd si contractus non tenet sive pactum, juramentum de observando ipsam contractum vel pactum, non tenet neque obligat, C. de L. Non dubium. Et quia juramentum contra bonos mores & vim legum, & auctoritatem juris, nullius est momenti, ff. de Legat. 1. Si quis inquilinos, §. Si quis. Et quia juramentum non debet esse vinculum iniquitatis, 22. q. 4. Inter cætera, & infra de Jurejur. Quanto. Item arg. quòd si principale non tenet, nec accessorium, in C. de Usuris. Eos. & Cod. Depositi. l. Si deposita pecunia. & l. prædicta. Non dubium. Et infra de Fide instr. Inter dilectos. Et quia idem juris est in principali ac accessorio, sup. de Offic. deleg. Prudentiam, in fine.*

Sed contra hanc doctrinam objicit ibidem Gloss. cap. *Cum contingat*, de Jurejurando, & alia plura jura tam civilia, quam Canonica. Quæ multipliciter conatur reconciliare

Gloss. in d. cap. *Cum contingat*, verb. *De qua reconciliantur.* ibi: *Ad hoc dicas; quòd lex consideravit quid sit utile corpori & honestum. Nam expedit mulieribus, salvas habere dotes suas, ut inveniant aliquos, quibus nubere possint, ff. Solus. Matr. l. 1. Sed canon considerat utilitatem animæ. Vel dic, quòd tunc præjudicat ei mulieri juramentum, quando aliunde potest consuli mulieri, ut dicitur in Authent. Sive à me. Jo. ita solvit has contrarietates. Aliter potest dici quòd sive mulier possit consulere aliunde sibi, sive non, non potest venire contra juramentum, sponte præstitum, & sine dolo vel metu. Et licet contractus talis non videatur obligatorius, quantum est de sui natura; tamen sine aliqua turpitudine potest servari juramentum, super eo præstitum, unde hic consideramus potius accessorium, quam principale, propter periculum animæ, ut hic dicitur, sicut alias obligatio non tenet, tamen juramentum super hoc præstitum debet servari, supra eodem, Debitores. Præterea, prohibitio hujusmodi alienationis fundi dotalis, non est perpetua: quia si secundo post biennium consentiat mulier, bene tenet in Authent. prædicta: Sive à me. Unde multò fortius juramentum potest confirmare, quòd prius non valebat: ut quasi pro consensu secundo habeatur. Et illa contraria superius inducta intelliguntur de illis, quæ perpetuam habent causam prohibitionis, & in sua natura turpia sunt, ut patet in contrariis. Unde si juramentum ibi interveniat, non tenet, cum non possit servari sine interitu animæ. Hucusque Gloss.*

469. Probatio hujus doctrinae ex ratione.

Addere potuisset: quòd illa contraria, superius inducta, sint prohibita ob publicam utilitatem; hæc autem ob utilitatem privatam. Quæ autem sunt prohibita ob publicam utilitatem non confirmantur juramento. Ratio est manifesta (inquit Sanchez sup.) quia juramentum confirmat contractum, modò non fit contra bonos mores, nec in præjudicium tertii, cap. *Cum contingat*, de Jurejurand. Unde non confirmat, quando est contra publicam utilitatem principaliter; quia illi tanquam tertio præjudicatur principaliter, nec privatus favori publico renuntiare potest, sed suo tantum: at quando est solus favor publicus secundariò, & in consequentiam, lex Canonica de eo non curat, cum non oriatur magnum præjudicium bono publico, & renuntiet is, cujus principaliter interest, & inde est, ut tunc juramento confirmetur: & constat ex cap. 2. de Pactis in 6. & Authent. *Sacramenta puerum*. C. Si adversus vendit. ubi contractus, Minorum favore nulli, confirmantur juramento, & ex cap. *Cum contingat*, de Jurejurando & c. 2. eod. tit. in 6. ubi alienatio fundi dotalis, mulierum favore nulla, firmatur juramento. Item; quia pacto privatorum potest juri privato, non autem publico derogari, c. *Si diligenti*,

469. Sanchez.

genti, de Foro compet. & l. *Furis gentium*, §. *Si paciscar*, ff. de Pactis Hæc ille.

470. Quando contractus principaliter prohibentur ob bonum publicum. Prima explicatio ex Covarruvia.

A quo si quæras; quando contractus principaliter prohibeatur ob bonum publicum & secundariò ob privatum? Id explicat l. ex Covar. de Pactis, 2. part. §. 1. n. 6. sic: Quàmvis omnis lex primò & principaliter intendat bonum commune; quando disponit de rebus privatorum, quia utilitas immediatè defertur privatis, dicitur quoad executionem esse principaliter ob utilitatem privatam: ut dum disponit de Minorum contractibus, sine Curatorum auctoritate non celebrandis; quando autem disponit de rebus publicis, quia utilitas immediatè resultat toti Reipublicæ, dicitur principaliter intentione & executione dirigi ad bonum commune: ut dum disponit, ne equi, aut arma, aut pecuniæ regno extrahantur.

471. Secunda explicatio ex Minchaca.

Explicat 2. ex Minchaca de Success. creat. lib. 3. §. 28. n. 24. ut tunc dicatur lex primariò & principaliter dirigi in executione ad privatam utilitatem, quando ex ejus transgressione bonum commune immediatè non læditur: ut ex alienatione fundi dotalis; non enim magis Reip. interest, ut perveniat ad virum, quàm ad alium ex civibus: simile est de legibus, ne Minor contrahat absque Curatore, ne vir conveniatur ultra quàm facere potest: quia in utroque casu quod Minor amittit, vel à viro exigitur, apud aliquem ex civibus ejusdem Reip. permanet. Secùs autem est de legibus, ne pecuniæ aut equi de regno extrahantur, immediatè enim regnum ipsum læditur, manens pauper & indefensus. In dubio autem quoties lex disponit de commodo pecuniario, videtur principaliter favorem privatum respicere, & secundariò publicum. Ita Sanchez sup. n. 11.

Sanchez.

Vide eundem Auctorem in Summa lib. 3. c. 9. ubi n. 31. eandem tradit differentiam; & n. 34. docet: Quoties lex civilis ordinatur immediatè ad bonum commune tuendum, obligare ad culpam; & idèd juramentum de actu illo ita prohibito non obligare, tanquam rei malæ. Probat; quia pacisci in præjudicium boni communis est renuntiare juri alieno, & in præjudicium illius agere. At nemo potest juri alieno, sed soli proprio renuntiare.

472. Prima Regula ex Sanchezio.

Deinde n. 35. hanc proponit Regulam: Quando lex civilis ordinatur immediatè in bonum privatorum, & ipsorum favorem, non obligat ad culpam, sive prohibitio ejus dirigatur in actum, sive in personam, & idèd juramentum de re illa prohibita, præstirum homini in ejus utilitatem, obligat. Probat: quia hujusmodi lex solum favet privato, nec cogit eum, non renuntiare suo favori, quando absque præjudicio alicujus tertii id facere potest; & saltem, quando juramentum

adhibet. Item; quia cum principaliter in favorem illius personæ sit, non intendit ipsi laqueum injicere, ex transgressione obligando ad culpam; sed potius ipsi privilegium concedere, irritum illum actum. Ne quòd statutum est in ejus favorem, tendat in detrimentum spirituale ipsius, contra Reg. Quod gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum, de Reg. Juris in 6. l. Quod favore quorundam constitutum est, quibusdam casibus ad læsionem eorum, melius inventum videri. C. de LL.

Denique n. 38. aliam statuit Regulam puram: Juramentum vergens in præjudicium tertii, nequaquam obligat. Constat ex Reg. Quàmvis pactum, de Pactis, in 6. Et ex Reg. Cum contingat, de Jurejur. Verba videlicet perius. Ratio est: quia nequit juramentum detrimentum inferre, & sic juramentum hoc ad rem injustam obligaret, adeò quod obligatum vergeret in eternæ salutis præjudicium. Nam, ut notat idem Auctor, hoc præjudicium debet esse involvens temporariam, aut saltem culpam contra aliquam naturalem obligationem.

Sed contra hoc videtur tunc: quod dicta jura: Quàmvis pactum, & Cum contingat, distinguant inter dispendium salutis æternæ, & præjudicium alterius; ut patet ex verbis: Cum non vergat in eternæ salutis dispendium, nec redundet in alterius detrimentum. Si id quod redundat in alterius detrimentum semper etiam vergat in eternæ salutis dispendium, ergo planè sufficere dicitur non vergat in eternæ salutis dispendium, quando jus addit: Nec redundet in alterius detrimentum. Tu Lector cogita, quid sit respondendum.

Hoc tantum ego adscribo ex Legum Just. disp. 22. sect. 8. n. 188. In hac parte quoad praxim conscientiæ omnia sunt probabilia propter innumeras & diversas sententias, in quas gravissimi DD. Theologi, quàm Jurisperiti divisi sunt. Si placet illos Theologos & Jurisperitos, quando sedulè fundamenta eorum discutis, prudenter judicà de rei veritate, aut veritate, vel probabilitate. Ego hæc non temerè morari; quia quidquid dicitur de his contractibus, satis convenit inter Theologos & Jurisperitos, Matrimonium gratia mortis non validè contractum, non firmari juramento eodem metu extorto, ita ut tales contractus possint sine peccato, metu nondum cessante petere & reddere debitum, quod tamen deberent posse facere, si reverà per illud juramentum Matrimonium aliàs in validum haberetur.

Ex quo etiam deduco: istud juramentum

13
Sacramentum

nulla indigere relaxatione. Vel enim adhibi-
tum fuit per verba de presenti, v. g. *Duco
te in uxorem, & juro me ducere*; & tunc est
juramentum afortorium, quod statim est ve-
rum vel falsum, in quo non habet locum
relaxatio seu dispensatio; quia, ut ait Doctor
Angel. 2. 2. q. 89. a. 9. ad 1. *Talis dispensatio
directe esset contra preceptum divinum.* Vel ad-
hibitum fuit per verba de futuro, v. g. *Duco
te in uxorem, & juro me non contraveni-
turo huic Matrimonio coacto*; sed neque hoc indi-
git relaxatione, quia est contra bonos mores
naturales; nam obligaret ad copulam, quæ
est peccatum contra legem naturalem. Vel
denique adhibitum fuit per verba de futuro,
hoc modo: *Duco te in uxorem, & juro de non
contraveniendo, sed de ratihabendo illo Mat-
rimonio novo consensu libero*, & tunc perinde
est, ac si juraret, se denuo contracturum
Matrimonium; adeoque eadem est ratio hu-
jus Matrimonii atque sponsalium, quæ an
valida sint gravi metu jurata, infra latius
examinabimus.

Interim putant aliqui, quando primo mó-
do juratur per verba de presenti, tamen il-
lud Matrimonium non sit validum in ratio-
ne Matrimonii, valere tamen quantum va-
lere potest, scilicet in ratione sponsalium;
sicuti alibi diximus de Matrimonio impu-
berum, quod licet valere nequeat, ut Matri-
monium, decernitur tamen valere, ut spon-
salia, c. un. de Despons. impub. in 6. Et verò
juramento hæc jure inest virtus, ut si eo ad-
jecto, non possit valere actus eo modo, quo
fit, valeat meliori modo, quo valere potest.

Verum enimvero neque sic valere illud
Matrimonium, probatur; quia jus resistit
tali contractui, irritavitque juramentum c.
2. de Eo qui duxit &c. ubi eum, qui contra-
cto Matrimonio & jurato cum una ob mor-
tis metum, aliam duxit, definitur cum se-
cunda validè contraxisse, & liberè permit-
tendum cum ea permanere: *Significavit nobis
O. Andegavensis.* Et infra: *Mandamus, qua-
tenus si confiteris, quod eidem O. tanta vis illa
fuerit, quod non spontè in primam confesseris,
nec post prestitum juramentum ipsam carnali-
ter cognoveris, propter hoc non dimittas, quin
ad aliam, quam postea in uxorem accepit, rever-
tendi liberam tribuas facultatem.*

Confirmatur: si Ecclesia sentiret, velletque
ejusmodi juramentum obligare, etiam ran-
tium per modum sponsalium; adjungeret,
pro fractione juramenti imponendam esse
aliquam poenitentiam: sicuti fecit c. *Sicut*,
de Sponsal. ubi definit textus, priora spon-
salia juramento stabilita, dirimi per Matrimo-
nium, imposita tamen poenitentia compe-
tenti ei, qui juraverat. *Postulationi tuæ taliter
respondemus, quod si tibi confiteris, quod idem
L. P. per verba de futuro, E. verò de sponsave-*

*rit per verba de presenti, imposita ei poenitentia
competenti, quia primam fidem irritam fecit....
Matrimonium secundo loco contractum legit-
imum iudices.*

Et expressè de juramenti metu extortis C. 15. de
ait Pontifex c. *Verum*, de Jurejurando: *Cæ-
terum ut agatur consiliis, & auferatur mate-
ria dejerandi, non eis ita expressè dicatur, ut ju-
ramenta non servent: quòd si non ea attenderint,
non ob hoc sunt tanquam pro mortali crimine
punienda.* Imponenda est ergo aliqua poeni-
tentia, quam vis mitior; quia, ut notat Glossi-
ibi verbo: *Non servent: Metus culpam at-
tenuat; si juramentum non servant.* Cum ergo
in nostro casu nulla imponatur poenitentia
fractori prioris juramenti; sed decernatur,
liberè permanfurum in posteriori Matrimo-
nio, signum est, Ecclesiam velle & sentire,
illud juramentum minimè obligare, neque
in ratione Matrimonii, neque in ratione
sponsalium.

Sed ad hoc responderi potest ex Coninck
de Sacram. disp. 28. n. 47. Pontifices non de-
bent quævis quovis loco dicere, quando nul-
lo modo de iis interrogantur. Patet ex c. *Mu-
lieri*, de Jurejurando, ubi dicitur, Episcopum
non debere prohibere, quin mulier, quæ ju-
raverat, se cum aliquo de presenti contra-
xisset, & in probatione defecerat, alteri nu-
bat, nullà factà mentione poenitentia, cum
tamen & ex textu, & per se pateat, talem
alteri nubendo significare, se priori non nup-
sisse, & consequenter se pejerasse. Item, cap.
ult. de Sponsal. dicitur: *juvenem, qui, de-
serta priori sponsa, contra datam fidem cum
secunda contraxerat, debere cum hac mane-
re, nullà factà mentione poenitentia, quem
tamen certò constat peccasse.* Hæc ille. Igitur
hæc probatio non videtur convincere
intentum.

Quocirca additur secunda probatio; quia
juramentum sequitur naturam & conditio-
nes contractus cui accedit; jam autem tam
Matrimonium, quam sponsalia, ut obligent,
requirunt liberum consensum; ut de Matrimo-
nio constat, cap. *Cum locum*, de Sponsal.
& aliis juribus, suo loco productis; atque de
sponsalibus dicam in fine hujus Sectionis.
Ergo cum hic deficiat liber consensus, sicuti
non valet, neque ullam inducit obligatio-
nem hujusmodi Matrimonium; ita nec jura-
mentum ei appositum ullam inducit obliga-
tionem, sive in ratione Matrimonii, sive in
ratione sponsalium.

Eodem modo, quo Matrimonium clan-
destinum etiam juratum, nec obligat ut Ma-
trimonium, nec ut sponsalia, ut suo loco
videbimus, eò quòd jus tali contractui resi-
stat; ergo cum similiter resistat Matrimo-
nio, per metum extorto, idem dicendum est. Por-
rò contractui impuberum non resistit jus,
omni-

C. 15. de
Jurejur.

08.2

478.

Contra ar-
guitur ex
Coninck.

C. 14. de
Jurejur.

C. ult. de
Sponsal.

479.

Secunda
probatio.

in fa-
dit ipi
dignu
legum
e quod
in dicit
dignu
in 6. d.
Tho.

476.

477.

na. de
sponsal.

omnino illum irritans; sed expressè decernit, eum valere ut sponsalia. Afferatur etiam aliquis textus, in quo statuitur Matrimonium metu extortum valere ut sponsalia, & veritas se ipsa erit manifesta. Tunc igitur iuramentum habet vim efficiendi contractum validum meliori modo, quo potest valere; quando jus non resistit contractui, siue quando aliquo modo potest valere. Jam autem Matrimonium coactum neque ut sponsalia potest valere; quia metus utrumque contractum, juxta plurimorum sententiam, irritat.

480.
Iuramentum solvendi usuras non confirmat contractum.

Quantum ad iuramentum solvendi usuras, nec istud confirmat contractum, qui iure naturæ invalidus est; obligat tamen ad solutionem usuræ; quia illa solutio non est contra bonos mores naturales, & res soluta statim potest repeti, neque ulli jus resistit hujusmodi solutioni, quamvis concedat actionem repetendi, quod solutum fuerit. At verò in nostro casu, quamvis etiam non sit contra bonos mores naturales contrahere Matrimonium; equidem jus resistit illi Matrimonio, & non contravenire illi Matrimonio est contra bonos mores naturales, ut supra ostensum fuit.

Denique deficit hæc aliqua conditio, quæ subintelligitur in ipso contractu, & per consequens, etiam in iuramento apposito: sicut dum quis juravit sponsalia, si sponsa postmodum fornicetur, non obligant sponsalia; neque iuramentum appositum, quamvis id posset servari absque peccato; quia à principio subintellecta fuit illa conditio, nisi fuerit fornicata, ut patet ex alibi dictis, & est clarè decisum in iure, cap. *Quemadmodum*, de Jurejurando; ergo similiter in casu nostro non obligat iuramentum; quia habuit tacitam illam conditionem, si consensus liber & spontaneus sit. At verò in iuramento usurarium, nulla similis conditio subintelligitur.

Accedit: quòd impletio iuramenti in nostro casu, si ita intelligatur, ut libero consensu debeat contrahere, involvat damnum, aut irreparabile, aut difficillimè reparabile; quoniam impletio illius est, contrahere validum Matrimonium, quod ex se est vinculum indissolubile, & multò majoris momenti, quàm dare pecunias usurario, quas traditas, continuò potest repetere.

481.
Occurritur objectioni. Dicastillo.

Nec refert; si dicas, posse petere relaxationem iuramenti; id enim (inquit Dicastillo disp. 4. n. 137.) per accidens omnino est, comparatione obligationis; neque enim idèò dicendum est, iuramentum prædictum habere vim obligandi, quia potest relaxari. Unde, supposito quòd impletio ipsius inducat damnum irreparabile, propter Matrimonii indissolubilitatem, simul etiam apparet esse contra bonum commune Reip. cui maxime nocent Matrimonia coacta, ut ex se

patet, propter infelices exitus, quos solent habere talia Matrimonia. Ideò sicut ex contractibus vergentes in damnum boni communis non valent, etiam superveniat iuramentum, eo ipso quòd propter bonum commune irritantur, quando in ejusmodi damnum vergit eorum impletio, ita ut iuramentum per se obliget, idem ob eandem rationem in hoc contractu videtur dictandum, & hoc est, quod vult Sanchez DD. ab ipso rejati. Hæc ille. De copulationum redibit sermo, ubi de sponsalibus iuratis.

Impræsentiarum quero; an subterit Matrimonium non confirmetur, sed videndum efficiatur, per copulam subterit. Responso erit

CONCLUSIO X.
Matrimonium invalidè contractum propter metum, non citur validum per copulam, eodem metu subsecutam.

Loquor de copula, habita effectui maritali; nam si affectu fornicationis per se manifestum est, siue sit habitus ex metu, spontaneè, cessante metu, Matrimonium præteritum nullas prorsus vires recipere manere invalidum, sicut prius erit Matrimonium à principio invalidum. Et interni consensus per similitudinem non convalescit; quippe talis copula signum consensus conjugalitatis, non requiritur, ut possit prius Matrimonium ratificare; siquidem debet supponere prioris consensus, qui absque dolo esse conjugalitatis, jam autem animus utriusque omnino repugnat affectui conjugalitatis, ergo indubitatum est.

Uti etiam, per copulam, spontaneè tam animo conjugalitatis, prius Matrimonium ratificari, eo modo, quo ostendimus hinc Concluf. 5. per talem copulam, si ratum sint, posse primò Matrimonium contractum tantum per copulam, sed etiam per copulam nam cohabitationem, & alia signa, de quibus egimus loco mox citato; quæ non ita validetur prius Matrimonium, quam non contrahatur, maxime post. Talem tamen, ubi illud receptum est, si parò de testibus impedimentum metis era regnum; nam ibi oportet utrumque contractum liberum de novo exprimere coram iudice, & testibus. Quid autem faciendum sit, quando impedimentum erat ipsis inconcivum commodius alio loco dicitur.

Et sanè de diutina cohabitatione habet expressum textum in iure Canonico, cap. 1.